

desfeta de la Guerra de Successió, totes les salines del Principat foren confiscades i s'instauraren 15 alfolins en salines o en ports de mar ben comunicats amb l'interior, on podia fàcilment arribar la sal en vaixells i que necessitaven sal en abundància per a la salaó de peix¹³. D'aquesta manera l'administració borbònica es va assegurar les importants rendes de la sal i es substituïren les gabelles medievals. El superintendent del rei i màxima autoritat fiscal, Antonio de Pedrajas, edità un ban on ordenava que tothom s'hauria de proveir d'una determinada quantitat de sal, mesurada en faneques, a cada alfolí assignat. La sal es calculava en funció del nombre d'habitants i caps de bestiar de cada casa. Els síndics s'encarregarien de donar coneixement a cada municipi de la reial ordre.

Els alfolins creats foren, de nord a sud, els de l'Escala, Sant Feliu de Guíxols, Blanes, Mataró, Barcelona, Vilanova, Torredembarra, Tarragona i Tortosa, i, a l'interior: Reus, Flix, Cardona, Gerri de la Sal, Cervera i Santa Linya. Posteriorment es crearen també els de Vic, Berga, Igualada, Lleida, Balaguer, Solsona i la Seu d'Urgell (1852), Ripoll i Puigcerdà (1858), Olot i Granollers (1862), Girona (1867) i Figueres (1868). Cada alfolí subministrava sal als llocs, viles i ciutats de les comarques més properes i totes havien de comprar obligatòriament la sal assignada a través del síndic o representant municipal. Aquest ordre de coses perdurà fins al 1869, quan, degut al baix rendiment de les salines i les protestes, es va decretar l'abolició del monopoli o estanc de la sal i es declarà lliure la fabricació i la venda.

L'anàlisi de les dues sèries documentals dels llibres de la comptabilitat de la sal, per ordre cronològic, permet constatar dia per dia totes les localitats que estaven obligades a proveir-se de sal als alfolins. Els llibres que van de 1716 a 1724 porten per títol "Encabezamientos de los Alfólies" i apleguen els alfolins en tres grups. L'Escala consta en el llibre que comprèn Barcelona, Mataró, Blanes i Sant Feliu de Guíxols. Un altre grup era el format per Vilanova, Tarragona, Reus, Tortosa, Flix i Cervera i, el tercer, agrupava Cardona, Gerri, Santa Linya i Torredembarra. En aquests llibres hi

Detall de les vitrines de l'exposició permanent amb objectes del Museu d'Empúries i de la col·lecció de Víctor Català. Foto: Robert Carmona.

L'Espai Víctor Català, a la segona planta de l'Alfolí. Autor: Robert Carmona.

consta el registre dels pobles, el nom de l'escrivà, el síndic representant i la quantitat de sal assignada que havien de retirar. Així es pot elaborar un primer quadre amb la relació dels 200 pobles de les comarques de l'Alt Empordà, part del Baix Empordà i Gironès, el Pla de l'Estany, la Garrotxa, part d'Osona, Ripollès i Cerdanya que l'any 1716 es proveïen de sal a l'Escala. L'administrador en aquell moment era Antoni Rosselló.

En l'encapçalament hi ha una nota, que expressa el canvi de dependència de les vegueries de Vic, Camprodon i Puigcerdà, obligades a venir a l'Alfolí de l'Escala, quan fins llavors havien anat a Cardona:

«ALFOLY DE LA ESCALA. Nota: Haviendose concedido permiso por la Direccion Genl. De Salinas del Reyno para que los lugares del Veguerio de Vique, Camprodon y Puigcerda pudieran sacar de las Salinas de Cardona la sal de sus atrasos de años desde San Juan del de 1715 hasta el propio dia del de 1722 y en cumplimiento de esta disposicion dadoles licencia por esta Administracion General para acudieran los Lugares de este Alfoli dela Escala espresados en sus asientos a sacar la sal de las dhas. Salinas de Cardona que restavan deviendo para enterar sus obligaciones de este año de 1716 a 1717 se le hizo cargo en las quantas que se citan en los mismos asientos de cada lugar al Administrador de las referidas salinas Dn. Joseph Andreu de Miguel al precio de 44 reales y medio por fanega que es el mismo a que se vendia en este año en el dho. Alfoli lo que se nota y previene aqui.»

13. Aquesta és la tesi apuntada per Alberto Plata Montero a *El ciclo productivo de la sal y las salinas reales a mediados del siglo XIX*, Diputación Foral de Álaba, 2006.